

آندره غودار: غزنه و غزنه آمدہ لرندہ کی کتابار، A. Godard, Ghazni, dans *Syria*, 1925, P. 58 - 60; S. Flury, le décor épigraphique des monuments de Ghazni, *ibid.*, f. 61-90, Paris. Paul Geuthner. ۳۲- بویوک صحیفہ - «سیریا» مجموعہ سندن مستخرج - پارس، طابع «گوتنہر»، ۱۹۲۵.

سوریہ دہ کی فرانسر فوق العادہ قومیسر لکی طرفندن نشر اولونان «سیریا» آدی علمی مجموعہ دہ اکثریا اسلام صنعتنہ عائد قیمتلی مقالہ لر بولونور. ایشته «غزنہ» شہری و کتابہ لری حقندہ کی بویوکوزہل و قیمتلی اژدہ ینہ اورادہ حیقمش، و اہمیتنہ بناء آیربجہ کتاب حالندہ دہ باصیلمشدر. خالص برتورک سلالہ سی طرفندن قورولان «غزنوی ایپراطورلغی» نک صنعت تاریخنہ عائد پک مہم ویکی معلومات منابعی احتوا ایدن بو اثرک نشری، تورک تاریخچہ اوغراشانلر ایچون پک شایان ممنونیندر.

فرانسہ حکومتک صوک زمانلردہ افغانستان ساحہ سندنہ تدقیقات اجراسی ایچون کوندردیکی «فوشہ Foucher» ہیئت علمیہ سی اعضاسندن اولان موسیو «غودار»، ۱۹۲۳ مؤزنندہ اون کون قدر «غزنہ» شہرندہ قالمش و بو اثری تشکیل ایدن کتابہ لری و سائر مالزمہ بی ایشته بوسیرادہ طوپلامشدر. بلکہ داہا اوزون و داہا اطرافلی برتدقیق، غزنوی دورینک داہا باشقا بقایاسنی دہ میدانہ جیقارمغہ خدمت ایدہ ردی. لکن، بویوکونکی وضعیتہ کورہ، موسیو «غودار» ک طوپلادینی مالزمہ دہ فوق العادہ بویوک برقیمتی حائردر. موسیو «غودار» ک «غزنوی صنعتی» حقندہ کی نتیجہ مطالعاتی، شوقیصہ سطرلرلہ خلاصہ ایدیلہ بیلیر: میلادی اونجی عصرک صوکلرینہ دوغرو یعنی «سبکتکین» غزنہ دہ غزنوی ایپراطورلغی قوردینی صیرادہ، افغانستان بو ساحہ سندنہ موجود صنعت تمامیہ «ایرانی» ماہیتدہ ایدی؛ اوغلی «محمود غزنوی» زمانندہ [میلادی ۹۹۸ - ۱۰۳۰]، اونک ہندستاندہ کی بویوک ظفرلری نتیجہ سندنہ، بوزایہ ہند صنعتک تاثیرلری دہ داخل اولغہ باشلایور؛ و «محمود» ک زمانندہ بو تاثیر ہر کون داہا واضح بر حال آلیور. مثلاً «برنجی مسعود» ک قبرندہ بو تاثیر پک بارزدر. نہایت، غزنوی صنعتک صوک دوری عدایدہ جکمز «ابراہیم» زمانندہ [۱۰۵۹ - ۱۰۹۹]، آرتق اسکی صنعتک سادہ کوزہ لکی و بساطتی زائل اولارق، ہند صنعتک بوتون کثافت و ثقلتی غزنوی صنعتندہ دہ حکمران اولبور [کندک «غزنی» تلفظی حقندہ ایضاحات ایچون باقکیز: «غاریبہل فرران»، «ژورنال آزیاتیک»، ج ۲۰۸، کانون ثانی - مارت ۱۹۲۶، ص ۱۴۲].

«غزنویلر» دورینک مدنی تاریخی حقنده، اوزماندن قالان مهم تاریخی منبعلر واسطه سیله، اولدجه معلوماتدارز. بالخاصه «محمود»، «سامانیلر» ک عنعنه سنی تقلیداً، علم، صنعت و ادبیاتی حمایه ایتمش، و عجم ادبیاتی غزنه سراینده براعتلا دوری کچیرمشدی. مع مافیله، «محمود» ک ایرانی ذهنیتنه مالک بر حکمدار اولوب اسلام استیلاسنه و تورک تحکمنه قارشی «آریانیزم» یاشاتمغه غیرت ایتدیکی حقنده، بعض اوروبا مؤلفلری طرفندن یوروتولان مطالعهلر، هیچ اساسی اولمایان بروهم و خیال محصولیدر. سرای ووردو لسانی داها زیاده «تورکجه» اولقله برابر، متعصب بر «سنی» اولان - و کندیسنه بعض فارسی شعرلر و فقهی اثرلر ده اسناد ایدیلن - «محمود» رسمی لسان اولارق عربجه بی قبول ایتمش و مؤلفات علمیه ده اکثریتله بولسانله یازیلشدر. اولنرک علوم و صنایعی حمایه لری ده، هر هانکی بر فکر ملی به تبعیت سائقه سیله اولمایوب، صرف، قرون وسطاده بو حرکت لوازم سلطنتدن عد ایدیلدیکی ایچون یایلمشدر. مع مافیله، و عائله افرادینک اولدجه یوکسک فکری و ادبی بر تریبه مالک اولدقلری محققدر. بویوک بر اسلامی امپراطورلق قوران «غزنویلر» ک بر چوق مبانی و مؤسسات وجوده کتیر دکلری، جامعلر، تربلر، سرایلر پایدردقلری پک طبیعی و تاریخی معلوم برشیدر. بالخاصه «غزنه» ده داها «محمود» زماننده معظم بر سرای و جامع یایلدیگی، کرک اولنک، کرک اوغلی «مسعود» ایله طورونی «ابراهیم» ک تربلری بولوندیگی معلومدی. بو آبدلر حقنده مثلاً «ابن بطوطه» ده و «بارنامه» ده براز معلومات بولوندیگی کبی، «ویغ» «هولدیخ» «قای» «ماسسون» کبی اسکی سیاحلر ده بعض شیلره تصادف اولوننه بیلوردی [ایضاحات ایچون اسلام آنسیقلو- به دیسنده کی «غزنه» ماده سنه باقکنز]. هندستانده کی اسلام صنعتنی تدقیق ایدلر، بو صنعتک منشأیی باشلیجه «غزنه» اولارق کوستریورلردی؛ لکن، «کچرات» ده هندولرک «سومنا» معبدندن سو کولوب کورتورولدیکی روایت ایدیلن «محمود» ک تر به سنک تحت قایسی - که ۱۸۴۴ ده هند والی عمومیسلی «لورد الینبورغ» طرفندن هندستانه نقل ایدیلشدر - ندن، و «ویغ» ک چوق ناقص و ابتدائی قروکیلریله معلوم اولان اوچ آبدلر، و اولنره عائد اولوب «راولنسون» طرفندن ترجمه ایدیلن کتابلردن باشقا الله برشی یوقدی. ایشته بو اعتبار ایله «غودار» طرفندن بودفعه الله ایدیلن آرکه اولوزی و آپیرافی وثیقه لرینه اهمیت فوق العاده عطف ایتک ضروریدر. غزنوی صنعتنده یالکنز «ایران» و «هند» عنصرلرینی کوستره رک مثلاً «تورک» عنصرلردن هیچ بحث ایتمین «غودار» ک بوتلقیسی حقنده تنقید آتده بولونمق، صلاحیت مزدن

خارج وصنایع نفیسه تاریخی متخصصانینه هاند بر مسئله در. آنجا، مقدا «هاری غلوق» ک، اوزمان غزنوی صنعتک هان یکانه بقیه سی اولارق الله بولونان مشهور نخته قانی به استنادآ، غزنوی صنعتنده صراحة تورك تأیراتی کوستردیکنی و «تورکرک داها حیات سناسیه لرینک باشلانغیجنده، اسلام صنعتی ایچون نه مهم برعامل اساسی اولدیغنی» قید ایتدیکنی علاوه ایدلم. توریات ساحه سنده کی تدقیقاتک آزلی سبیله، «تورکرک اسلام مدنیق اوزرنده کی تأثیر لرینی» هیچ دوشونمه یین، وتورکرکه هاند مدنی محصولاتی - بعضاً بلکه ده غیر مشهور بر صورتده، وهر حالده بر «فکر متقدم *idée préconçue*» تبعاً - «ایرانیک، حتی داها دوغروسى «آرینیلک» غیرتیه سائر ملتله اسنادایدن اسکی مستشرقلرک یرنه، آوررپاده، یاواش یاواش، داها علمی وداها اطرافلی دوشونهن عالمر یتشمکه باشلامشدر. بناء علیه بومسئله لرک حلی استقبالن بکایلم. چوق محترم اختیار عالم «نوله که» نک بر قاچ سنه اول ینه تکرار ایتدیکی «تورکرک اسلام تاریخنده کی منفی روللری» حقدنه کی تلقیدی، زمانی چوقدن کچمش و علمی قیمتی هیچ قالماش اسکی بر نظریه در [۱].

اثرک ایکنجی قسمنده، بالخاصه اسکی «کوفی» کتابه لرک حلیله معروف اولان خطوط قدیمه

[۱] پروفور «نوله که»، «هانس ده رشوام» ک (۵۵ - ۱۵۵۳) ده استانبول و آناتولی به اجرا ایتدیکی سیاحتیه هاند زورنالک «باینغز» طرفندن نبری مناسبته یازدیغی کوچوک رتخایلمنامه ده، هیچ مناسبتی اولمادیغی حالده بر حاشیه یا بهرق اوراده شوسوزلری سوبله مشدر: «سامایلرک انقراضی متعاقب، تورکرک، یکی شکل ایدن اسلام مدینتته کیرمه سی، تاریخ عالم اعتباریله برنجی درجه ده بر فلاکت تلقی ایلمکه کندیغی مآذون عد ایدیورم. تورکرک و تخصیصاً موغولار، مدنی آثار وجوده کتیرمک سوبله دورسون، اسکی و یکی بر چوق مدینتلی تخریب ایشلردر. تورك پادشاهلرینک پای تخیلرینی و صیفیه لرینی مغورانه سوسله دکاری نفیس مبانی ایله سائر صنعت محصولاری - سرای ادبیاتندن داها فضله - یا دوغورودن دوغروه بجم محصولی ویا بونلرک تورکرک طرفندن وجوده کتیریلش تقلیدلرندن عبواتدر. تاریخاً مقدم مدینت ساحه سنده کی تورکرکه بوکی صنعت اثرلرینک آزلی بوکا بر دلیل تلقی اولونه بیلیر» [Der Islam, Band XIV, H. 1/2, 1924, 158]. بالذات اوروپا عالمرینک تدقیقاتی - مثال اولارق ساده جه «استرزه ووسی» و «بارتولد» کاسملرینی ذکر ایده جکم - بوادعالرک نه قدر اساسسز غیر علمی اولدیغنی چوقدن میدانه قویمشدر. هله بوسطرلردن صوکرآ، «نوله که» نک: «یکی تورك جمهوریتنک تولداتی آز و ذکاجه دون بولوندیغی ایچون، اداره سی آلتنده بولونان (۱۹۰۰) ویا قومشوسی اولان ملترک از جمله یونانلیرله صربلرک تضییقاتنه اوزون مدت مقاومت ایدنه میه جکی» حقدنه کی کهاتی، علی العاده بر پرویاغانداجینک ویا قرون وسطائی تعصبله معلول بر کیمسه نک آغزندن چیه بیلیر؛ لکن بونلرک پروفور «نوله که» کی اختیار و چوق قیمتی بر علم آدامنک قلمندن چیه می سی، حیرت بخش اولدیغی قدر «علم» نامنه شایان اسف بر حاده در!

متخصصی موسیو «فلوری» ، موسیو «غودار» ک کتیرمش اولدینی برطاقم کتابه لری حل ایدیورکه، بو کتابه لرشو ذ کرایده جکمز آبدله عا ئددر: «سبکتکین» ک مزاری، «محموده» طرفندن یادیریلان قوله، «رنجی مسعود»، «ابراهیم» و «اوچنجی مسعود» [۱۰۹۹ - ۱۱۱۴] ناملرینه یعنی میلادی ۱۱-۱۲ نجی عصر لره عا ئد نسخ خطله کتابه لری نه بو عصر لره ویا اون اوچنجی عصر ک مبادیسنه عا ئد برطاقم مجهول قهر لک کتابه لری... کرک موسیو «غودار» ک کرک موسیو «فلوری» ک مشترک مطالبه لرینه کوره، «محمود سبکتکین» عا ئد بولونان بو کونکی مزار ک یالکز قاعده سی اودوره عا ئددر؛ متباقی قسم ونسخ خطله یازیلش کتابه، بویوک بر احتمالله، داها مؤخر دور لره عا ئددر.

متندن خارج ۲۰ و متن داخلنده ۱۱ رسمی محتوی اولان بو کوچوک فقط قیمتلی اثر حقنده بوراده داها فضله تفصیلات ویرمه دیکمزدن دولایی متأثرز. تورک تاریخیه و تورکارک صنعت تاریخیه مشغول اولانلر، بواثری کورمکدن اصلا مستغنی اولامازلر.

کویربلی زاده محمد فؤاد

ژانه دونی : اونه سکزنجی عصر صوکنده جزایر تورک یکیکر بربرنک تورکولری —
J. Deny, chansons des Janissaires turcs a'Alger, dans *Mélanges René Basset*,
P. 143, Paris, 1925, E. Leroux. — «رونه باسسه» نامنه نشر ایدیلن مقاله لرمجموعه سندن مستخرج
— تورکولرک تورکجه متنلریله برلکده ؛ ۱۴۳ صحیفه ، پارس ، طابع «آرنست لورو» ، ۱۹۲۴ .

اسلام تدقیقاتنک پک مختلف ساحه لرنده ، و بالخاصه عرب و شمالی آفریقا مسائلیله «خلقیات» ساحه سنده چوق قیمتلی و مبدول اثرلر نشر ایتمش اولان جزائر ادبیات فاکولته سی رئیس «رونه باسسه» اوزون و ثمره دار برحیات مساعیدن صوکر ا ۱۹۲۳ ده وفات ایتشدی. دوست و شاکردلی، اونک خاطر سه سنه قارش پک محق بر حرمت اثری اولمق اوزره، آوروپا علم محفللرنده معتاد اولدینی وجهله، مرحومک نامنه بر «مقاله لر مجموعه سی» اتحاف و نشر ایتدیله. ایشته موضوع بچشم اولان اثر، ابتدا بوجلد داخلنده انتشار ایتمش، و آیریجه ده مستقل بر رساله حالنده طبع اولونمشدر . بو کوچوک اثر، تورک خلق ادبیاتیه اوغراشانلر ایچون اولدینی قدر «جزایر» ده تورک حاکمیتی تاریخیه توغل ایده نلر ایچون ده پک زیاده شایان اهمیتدر . مؤلف، تدقیقنه اساس تشکیل ایدن بو جزایر یکیکر یلرینه عا ئد تورکولری، «جزایر» ده کی